

забезпечення національної безпеки у складних умовах воєнного стану. Її ефективність залежить від рівня правового регулювання, координації на місцях, технічного оснащення та підготовки особового складу. Актуальність подальшого наукового дослідження цієї тематики визначається постійним розвитком гібридних загроз, зміною характеру бойових дій та необхідністю підвищення стійкості держави до викликів сучасної війни. Наукові розробки у сфері міжвідомчої взаємодії мають стати основою для підвищення якості службово-бойової діяльності обох структур у період дії особливого правового режиму.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII.
4. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII.
5. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України № 64/2022.
6. Про деякі питання забезпечення публічного порядку і безпеки в умовах воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 р. № 92.
7. Про затвердження Інструкції з організації спільного патрулювання...: наказ МВС України від 15.08.2016 р. № 773.
8. Виклики міжвідомчої взаємодії в умовах війни: аналіт. звіт Центру досліджень безпеки. Київ, 2023.
9. Звіт Генерального штабу ЗСУ про участь НГУ у стабілізаційних заходах (2022-2025).
10. Офіційний сайт МВС України. URL : <https://mvs.gov.ua>.

Руслан ВАЛЄЄВ

доцент кафедри

адміністративного права і процесу

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук,

полковник поліції

СЛУЖБА ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ COMMUNITY POLICING В УКРАЇНІ

Модель Community Policing є найбільш впливовою стратегією діяльності поліції у світі, що запроваджується у багатьох країнах. Вона підкріплена низкою ґрунтовних наукових досліджень, схвальною оцінкою громадськості, загальною тенденцією зниження індексу злочинності та страху перед нею, а також підвищення рівня довіри до поліції у країнах, які впроваджують цю модель тривалий час. На цей час в Україні запроваджено окремі принципи й елементи концепції, але загальний тренд свідчить про неминучість повноцінного системного впровадження моделі у

діяльність Національної поліції.

Вітчизняні науковці лише останнім часом присвятили низку важливих досліджень проблемам та напрямам впровадження поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду. Зокрема К. Анісімов, О. Бочковий, К. Бугайчук, О. Копіна, О. Костюшко, О. Мірошник, К. Недря, О. Сердюк, Т. Сліпченко, С. Шатрава та ін. визначили низку гострих питань запровадження Community Policing в Україні. К. Бугайчук і К. Шеремет, до того ж, визначили правовий статус Служби освітньої безпеки (далі – СОБ) [1]. Ми у цьому стислому дослідженні вважаємо за потрібне звернути увагу на впровадженні СОБ як прояві реалізації моделі Community Policing.

Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду (як найчастіше перекладають термін Community Policing), є теоретичною концепцією та практикою функціонування поліції, що реалізує проактивне забезпечення правопорядку у тісній взаємодії з територіальними громадами та інститутами громадянського суспільства. Проактивний характер боротьби зі злочинністю протиставляється реактивному підходу професійного реагування на вже вчинені правопорушення та події. Проактивність та превенція правопорушень неможлива без подолання дистанціювання поліції та без її тісної інтеграції у суспільство. Якщо в традиційній діяльності поліції забезпечувалися зв'язки з асоціальним елементом (зокрема, через примусові заходи та через агентурний апарат), то в орієнтованій на громаду поліцейській діяльності важливі зв'язки з усіма верствами населення – і з найактивнішими, і з найменш захищеними [2].

Переходячи до обґрунтування думки, що СОБ в Україні є формою реалізації Community Policing, то, по-перше, слід акцентувати, що діти є нашим майбутнім, тому цілком зрозуміла увага, яка приділяється безпечним умовам їх зростання, особливо в умовах ризиків і загроз воєнного стану. Тобто СОБ запроваджена у відповідь на гостру потребу українського суспільства та територіальних громад. А орієнтація на нагальні потреби соціуму є характерною рисою моделі Community Policing. У цьому ж випадку реагування на потребу полягає не лише в коригуванні функціональних пріоритетів, а й в організаційній зміні структури правоохоронного органу. Отже, у воєнний час однією з найвразливіших частин громади є діти та шкільне середовище, а поліцейська присутність у школі в такому контексті – це реакція на реальні ризики (обстріли, вибухонебезпечні предмети, напади, тривожність, паніка, інші загрози безпеці).

Узагалі, якщо ми проаналізуємо дефініції цієї моделі, то побачимо досить сталу конструкцію: спочатку зазначається найближче родове поняття (підхід в роботі поліції, модель поліцейської діяльності, філософія та організаційна стратегія), потім ознаки, що відрізняють цю діяльність (фокус на споживачах правоохоронних послуг, методи партнерства, співпраці та взаємодії із громадою, орієнтація на превенцію та подолання страху перед злочинністю) та цілі чи завдання. Серед визначень нової моделі поліцейської

діяльності рядового поліцейського дивує саме формулювання мети такої поліцейської діяльності: виявлення й вирішення проблем, які постають перед громадою, «покращення якості життя» [3, с. 9-10]. Але це підкреслює значні масштаби необхідних змін, суттєве переосмислення ролі поліції.

По-друге, завдання СОБ, визначені у п. 3 розділу 1 Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти [4], передбачають взаємодію з адміністрацією закладу, з педагогічними та іншими працівниками, із законними представниками учнів (зокрема, з питань гарантування безпеки учасників освітнього процесу, здійснення превентивних та профілактичних заходів). А організація взаємодії з громадськістю на засадах партнерства якраз є однією з основних засад моделі Community Policing.

По-третє, важливою характеристикою цієї моделі є фізична присутність у повсякденному житті громади. Місцем несення служби для офіцерів СОБ є не поліцейські приміщення, а територія закладів освіти. За рахунок цього досягається характеристика максимальної доступності, наближеності, видимості поліцейського.

По-четверте, модель Community Policing робить акцент на запобіганні правопорушень, а не на реагуванні на них. Узагалі, на нашу думку, серед первинних витоків моделі є розуміння того, що злочини більш ефективно та більш економічно попереджати, а не розкривати, розслідувати, розшукувати, затримувати та утримувати злочинців. Щоб належним чином попереджати протиправні прояви в суспільстві, поліція повинна мати з цим суспільством належну комунікацію, взаємодію, вона має бути органічною частиною цього суспільства, широко та глибоко усвідомлювати його проблеми. Ці дві ідеї можна визнати засадничими для концепції Community Policing, і вони обидві пов'язані з профілактикою правопорушень.

Відповідно серед обов'язків поліцейських СОБ, визначених у розділі II зазначеної Інструкції, вже перший пункт передбачає, що вони «здійснюють превентивну та профілактичну діяльність із забезпечення безпечного освітнього середовища в ЗЗСО та вживають заходів, спрямованих на попередження та усунення загроз життю та здоров'ю учасників освітнього процесу» [4]. Також в Інструкції встановлені обов'язки вжиття заходів щодо запобігання: булінгу (цькування) учасників освітнього процесу (п. 2), вживанню дітьми наркотичних засобів та психотропних речовин, алкогольних напоїв (п. 3), вчиненню дітьми самогубств та їх спроб, навмисних самоушкоджень, ризикованої поведінки і вчинків, які призводять до травматизму та загибелі (п. 4), порушень кібербезпеки (п. 5).

По-п'яте, Community Policing працює тоді, коли громада довіряє поліції, а не боїться її. Присутність поліцейського у школі, якщо вона організована коректно, зменшує страхи, допомагає дітям у складних ситуаціях (булінг, тривожність, стрес тощо), будує позитивний образ поліції з юного віку.

Для цього в освітню підготовку представників СОБ інтегровано теми про взаємодію з учнями, з «вікової психології дітей різного шкільного віку, принципів інклюзивної освіти, відновлювальної комунікації». При цьому МОН та МВС у своїх відповідях на запитання адміністрації шкіл зазначили, що відповідні поліцейські проходять додаткові тренінги, зокрема за такими актуальними темами, як «Подолання стресових ситуацій в освітньому просторі», «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Медіація», «Основи гейткіпінгу у профілактиці суїцидальних ризиків серед дітей», «Ефективна комунікація»; «Фасилітація» тощо [5].

По-шосте, один з принципів Community Policing полягає у розподіленні відповідальності між поліцією та громадою. У школах це проявляється у взаємодії з адміністрацією, педагогами, психологами, учнями – спільному створенні політики безпеки (наприклад, евакуаційні плани, антибулінгові програми, тренінги з мінної безпеки).

Зазначимо, що реалізована в Україні модель СОБ розмежовує певні обов'язки між громадою та поліцією. Зокрема, «робоче місце поліцейського СОБ облаштовує засновник закладу освіти (орган місцевого самоврядування або інший уповноважений орган). Саме він забезпечує інспекторів необхідною технікою, обладнанням і приміщенням для роботи» [5]. Це передбачено Постановою Уряду, яка визначає, що засновники закладів освіти відповідають за створення належних умов для роботи поліцейських СОБ [6].

Таким чином, можна підсумувати наступні ознаки функціонування СОБ, що свідчать, що вона є проявом реалізації моделі Community Policing:

- 1) СОБ запроваджена у відповідь на гостру потребу українського суспільства та територіальних громад посилити безпеку дітей;
- 2) завдання СОБ серед пріоритетних визначають взаємодію зі спільнотою учасників освітнього процесу;
- 3) місцем несення служби для офіцерів СОБ є не поліцейські приміщення, а територія закладів освіти, що максимально збільшує доступність, наближеність, видимість поліцейського;
- 4) більшість обов'язків поліцейських СОБ передбачає здійснення превентивної, профілактичної, запобіжної діяльності;
- 5) присутність поліцейського у закладах освіти сприяє формуванню позитивного образу поліції та довіри до неї;
- 6) функціонування СОБ забезпечує апробацію окремих механізмів практичного розмежування зон відповідальності в організації поліцейської діяльності, зокрема, облаштування робочих місць громадою.

Список використаних джерел

1. Бугайчук К. Л., Шеремет К. Ю. Правовий статус служби освітньої безпеки Національної поліції України. *Право і безпека*. 2025. № 1(96). С. 78-89.
2. Валєєв Р. Г. Поліцейська діяльність, орієнтована на громаду, як складова соціального розвитку держави. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*: матер. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 1 грудня 2023 р.).

Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 128-130.

3. Копіна О., Мірошник О., Сердюк О. Діалог поліції та громади як соціальна технологія впровадження принципів community policing у місцевій громаді: метод. реком. Харків : ХНУВС, 2018. 124 с.

4. Інструкція з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01.10.2024 р. № 663. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-24#Text>.

5. Відповіді МОН та МВС на запитання щодо Служби освітньої безпеки. *Нова Українська школа*. 2025. URL : <https://nus.org.ua/2025/03/06/vidpovidi-mon-ta-mvs-na-zapytannya-shhodo-sluzhby-osvitnoyi-bezpeky/>

6. Про реалізацію експериментального проєкту щодо посилення безпеки освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти в умовах правового режиму воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.11.2024 р. № 1245.

Tetiana VOLOSHANIVSKA

Associate Professor of the Department
of Criminal Law Disciplines
Odesa State University of Internal Affairs,
Doctor of Law Sciences, Associate Professor

Anna SUKHARIEVA

Associate Professor of the Department
of Administrative Activities of Police
Odesa State University of Internal Affairs,
Candidate of Law, Associate Professor

**SOME ASPECTS OF CREATING A SAFE EDUCATIONAL
ENVIRONMENT DURING ARMED CONFLICT**

The problem of this study is that in armed conflicts, the educational environment is always under attack. Protecting educational institutions from attacks should be one of the priorities of public authorities, as educational institutions should remain a safe place to learn. Throughout the civilized world, there are countries that are experiencing military aggression from other countries, which exposes educational subjects to risks and dangerous activities at the national and school levels.

During the armed conflict, educational institutions should remain a safe place to learn. However, children's right to education and the protection of educational space is violated in countries affected by armed conflict. This is manifested in harm to children's lives and health (killings, torture, recruitment); the use of schools as barracks, weapons depots, hostage holding facilities; and the complete or partial destruction of schools and educational infrastructure.

The negative consequences include:

- a decline in school attendance;